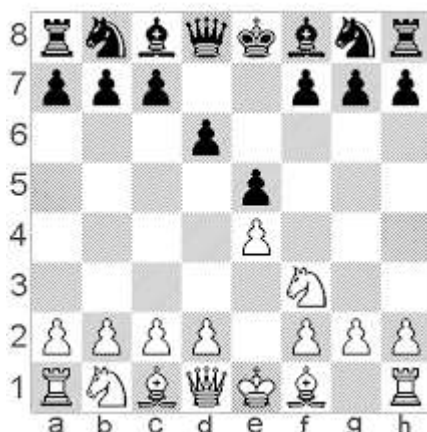

- **22.12 wtorek, g.18:15 – grupa A2**
23.12. środa, g.18:15 – grupa B2

Obrona Philidora (1). Mat Legala.

– Witam serdecznie! Dziś zajmiemy się kolejnym debiutem otwartym, zwanym obroną Philidora. Otwarcie to rozpoczyna się posunięciami **1.e4 e5 2.Sf3 d6**. W klasyfikacji teorii debiutów oznakowane jest jako C41.

Ta czytelna, prostolinijna obrona pionka e5 nosi nazwę francuskiego mistrza szachowego i kompozytora muzycznego Philidora, który żył w XVIII wieku. François-André Danican Philidor (1726–1795), uważany był za cudowne dziecko. W wieku jedenastu lat na dworze Ludwika XV wykonał swój pierwszy utwór muzyczny. Będąc młodzieńcem znany już był jako wybitny szachista. W 1747 roku odwiedził Londyn, gdzie pokonał tamtejszych mistrzów gry szachowej i został obwołany najlepszym szachistą na świecie.

W 1749 roku Philidor wydał swoją sławną książkę *L'analyse des Echecs* („Analiza gry w szachy”), która zrewolucjonizowała pojmowanie gry szachowej. Książka doczekała się ponad... stu wydań! Philidor poddał krytycznej ocenie tak zwaną włoską szkołę gry w szachy. Wskazał podstawowe jej słabości i zwrócił uwagę na istotne elementy, które do tej pory były niedoceniane. Po raz pierwszy podszedł do szachów w sposób holistyczny, wyciągając wnioski o charakterze strategicznym. Docenił bagatelizowaną dotąd rolę pionka w partii szachowej, co wyraził w słynnym już stwierdzeniu, że „pionki są duszą szachów”. Podkreślił wagę prawidłowej gry pionkami we wszystkich fazach partii. Wprowadził takie pojęcia jak blokada i pozycyjne poświęcenie.

Philidor był również znanym teoretykiem i praktykiem warcabów stupolowych. Napisał traktat o tej grze, wielce ceniony przez warcabistów. W Paryżu był stałym bywalcem Café de la Régence, najślynniejszej na świecie kawiarni, gdzie spotykali się najwybitniejsi szachiści świata. Przyjaźnił się z Wolterem i Janem Jakubem Rousseau, swoimi stałymi partnerami przy szachownicy. Za życia był doceniany jako muzyk i kompozytor, będąc jednym z głównych twórców francuskiej opery komicznej. Pozostawił po sobie dwadzieścia oper. Ale zdaje się być bardziej ceniona jego twórczość szachowa. W Paryżu jedna z ulic nosi jego imię. Spotkać można jego popiersia, płaskorzeźby i tablice pamiątkowe.

Posunięcie **2. ... d6** uważane jest, w porównaniu do innych odpowiedzi czarnych, za kontynuację mało aktywną. Ale to tylko pozór. Wręcz przeciwnie, twórca systemu

opracowując go miał na myśli strategicznie agresywne zamiary. Posunięcie **2. ... d6** od razu otwiera gońca c8 gotowego do ataku na skrzydło królewskie na przyszłą roszadę nieprzyjacielskiego króla. Do tego po roszadzie czarne mogą rozpocząć szturm pionkowy, poczynając od f7–f5–f4, wspomagany przez wieżę stojącą na f8.

Podstawową ideą było jednak znalezienie antidotum na atakujący ruch Gf1-b5. W ten sposób chciał uniknąć powszechnie grywanej wówczas i dość już rozpracowanej partii hiszpańskiej, powstającej po ruchach 1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Gb5. Posunięcie **2. ... d6** ma jednak istotny mankament. Jest nim ograniczenie aktywności gońca f8 i jego wyprowadzenie do akcji wymaga pewnych dodatkowych zabiegów. Oczywiście lepsze byłoby uprzednie ustawienie gońca na c5, ale to już byłby inny debiut.

Ciekawostką jest, że po rozwinięciu gońca f8 na g7, niespostrzeżenie można przejść z debiutu otwartego do... debiutu zamkniętego, a konkretnie do partii królewsko-indyjskiej! A to całkiem inny charakter gry, zwykle pozycyjny, który może nie odpowiadać białym. Grający 1.e4 nastawieni są raczej na grę otwartą o charakterze taktycznym.

Pomimo swojej pewnej ułomności, związanej przede wszystkim z problem aktywizacji gońca f8, obrona Philidora ma swoich zwolenników. Dodatkowym atutem jest tu fakt, że białe rzadziej spotykają się z tym debiutem, a czarne mogą go grać w partiach otwartych po 1.e4 e5 2.Sf3 zawsze, i tym samym mieć lepsze rozeznanie w jego niuansach.

Grając obronę Philidora trzeba jednak znać z tym debiutem związane podstawowe triki i pułapki. Jedną z takich pułapek jest słynny „mat Legala”, którego powinien, a wręcz musi znać każdy szanujący się szachista, bez względu na to jaki grywa debiut. Mat ten należy bowiem, do kanonów sztuki szachowej.

Mat Legala miał miejsce po raz pierwszy 270 lat temu w Paryżu w poniższej oto partii:

M. de Kermuy Sire de Legal – St. Brie, Paryż 1750 r.

1.e4 e5 2.Sf3 d6 3.Gc4 Gg4? Czarne nie kryją ze swoimi agresywnymi zamiarami. **4.Sc3 g6?** Próba wyprowadzenia do gry zamkniętego gońca f8 na g7 lub h6. Ale teraz zobaczymy jak w debiucie jest cenne każde tempo. Jedno jałowe posunięcie i od razu możemy wpaść w przegraną pozycję. **5.Sxe5!** ... A co to!? Białe nie zauważyły, że pod biciem pozostawiły hetmana!? To go szybko bierzemy! **5. ... Gxd1??** W tym momencie słyszę na sali: „Proszę pana! Kto wygrywa!?” I grający białymi podnosi wysoko hetmana tak, aby wszyscy widzieli. A pan spokojnie odpowiada: „Ten wygrywa, kto daje mata!” I gra toczy się dalej. **6.Gxf7+ Ke7 7.Sd5+ szach i mat!** I grający białymi mówi, że musi pójść do łazienki, bo mu coś wpadło w oko!

Tego rodzaju mat w literaturze niemieckiej znany jest też jako *Seekadettenmat*, co w wolnym tłumaczeniu na język polski można by przetłumaczyć jako „*mat mata*”. Ma tu miejsce gra słów, gdyż *mat* jest też jednym ze stopni marynarskich. W operetce Richarda Genné „Der Seekadett” na scenie rozgrywane są tzw. żywe szachy, w których na szachownicy figury ogrywiają aktorzy. W operetce tej mat następuje jednak o jedno posunięcie później: 1.e4 e5 2.Sf3 d6 3.Gc4 Gg4 4.Sc3 Sc6 5.0-0 Sd4? 6.Gxf7+ Ke7 8.Sd5 mat.

Na koniec zapraszam do obejrzenia video, a początkujących dodatkowo do zapoznania się z lekcją dla grup A1+B1. Z kolei bardziej zaawansowanych, i nie tylko, do obejrzenia lekcji dla grupy C z serialu „Gambit królowej”. Tam też jest pokazana zabawna miniaturka w obronie Philidora.

Natomiast tym, którzy nie oglądali proponuję obejrzeć interesujący film produkcji amerykańskiej, ze znakomitymi aktorami, pod tytułem „Szachowe dzieciństwo”. Bohater tego filmu mały chłopczyk na wzór genialnego amerykańskiego mistrza świata Roberta Fischera zadziwia swym talentem. Obowiązkowo do obejrzenia przez każdego szachistę, ale w szczególności polecam... rodzicom! Film, który daje wiele do myślenia. Łatwo go znaleźć w Internecie.

**Życzę Pogodnych i Zdrowych Świąt
i do jak najszybszego spotkania!
Pozdrawiam
Jan Czuchnicki**

<https://www.youtube.com/watch?v=bmvyIXp9AI0>